

ציבין ושות' - משרד עורכי דין, נוטריון ומגשר

TZIVIN & Co. - Law Offices, Notary & Mediator

מרכז עזריאלי 1, המגדל העגול, ק' 17, דרך מ. בגין 132 תל-אביב 6702101 טל: 03-5628222 פקס: 03-5628223
Azrieli Center 1, Circular Tower, 17th Fl. 132 Begin Rd. Tel-Aviv 67021 Tel: 03-5628222 Fax: 03-5628223

Mordechai M. Tzivin, Adv.(LLB), Notary & Mediator
Nechama M. Tzivin, Adv. (LLB)

office@tzivinlaw.com

עו"ד מרדכי ציבין (LLB), נוטריון ומגשר
עו"ד נחמה ציבין (LLB)

Uriel Tzivin, Adv. (LLB)
Yariv Sagiv, Adv. (LLB)
Tal Elbaz, Adv. (LLB)

עו"ד אוריאל ציבין (LLB)
עו"ד יריב שגיא (LLB)
עו"ד טל אלבז (LLB)

Jerusalem branch

Elkana Holtzer Adv.(LLB)
Tmida Holtzer-Tzivin Adv.(BA, LLB)
23 Hillel St. Jerusalem 94581
Tel: 02-6223474 Fax: 02-6223475

סניף ירושלים

עו"ד אלקנה הולצר (LLB)
עו"ד תמידה הולצר-ציבין (LLB. BA)
רח' הלה 23, ירושלים 94581
טל: 02-6223474 פקס: 02-6223475

Hala Hamdan, Adv. (LLM)- Consultant
مستشاره - هاله حمدان ، محاميه

עו"ד האלה חמדאן (LLM) - יועצת

Paris, France Affiliated Office

Maitre Gilles-William Goldnadel
60 boulevard Malesherbes 75008 PARIS
Moblie: +972-50-5310205
Whatsapp: +972-50-3729968
Email: motty@tzivinlaw.com

Ankara,Turkey Affiliated Office

Selçuk Ulutaş, Adv.
Muhsin Yazıcıoğlu Cd. Kelebek Sitesi 44/13
Çukurambar-Çankaya / ANKARA
Moblie: +972-50-5310205
Whatsapp: +972-50-3729968
Email: motty@tzivinlaw.com

טיוטה מס' 7

בס"ד

18/2/2026

לכבוד

הראשון לציון
הרב דוד יוסף שליט"א
הרב הראשי לישראל ונשיא בית הדין הרבני הגדול

בדוא"ל: rabbis@rab.gov.il

לכבוד

הרב הראשי לישראל
הרב קלמן מאיר בר שליט"א
נשיא מועצת הרבנות הראשית לישראל

בדוא"ל: rabbia@rab.gov.il

לכבוד

חברי מועצת הרבנות הראשית לישראל
רח' אהליאב 5, ת.ד. 36016
ירושלים 9446778

בפקס: 02-5377872
02-5371305

בדואר רשום
ומסירה ע"י שליח

לכבוד

מר יריב לוין, השר לשירותי דת
sar@dat.gov.il

שלום וברכה,

הנדון: בקשה להקמת ועדה להסדרה חוקית של השימוש בתואר רב

1. מתכבדת אני לפנות אליכם בעניין חיוני לציבור הכלל ישראלי, החרדי, ציוני דתי, מסורתי ולאלה אשר עדיין לא שומרים תורה ומצוות. לאמור, השימוש החופשי והבלתי מוסדר בתואר "רב" בישראל, וזאת בניגוד להסדרה הקיימת בחוק לגבי תארים מקצועיים אחרים, כמופרט בבא להלן:

בג"ץ תואר רב-מיצוי הליכים

בג"ץ תואר רב-מיצוי הליכים

2. **הבעיה:** החוק מתייחס לשימוש בתארים מקצועיים כגון:

- "עו"ד" - סעיף 97 לחוק לשכת עורכי הדין, תשכ"א-1961.
- "רופא" - סעיף 3(א) לפקודת הרופאים [נוסח חדש], תשל"ז-1976.
- "רואה חשבון" - סעיף 6(ב) חוק רואי חשבון, תשט"ו-1955.
- "שמאי" - סעיף 13(ג) חוק שמאי מקרקעין, תשס"א-2001.
- "פסיכולוג" - סעיף 5 חוק הפסיכולוגים, תשל"ז-1977.
- "מהנדס או אדריכל" - סעיף 2(ב) חוק המהנדסים והאדריכלים, תשי"ח-1958.
- "עובד סוציאלי" - סעיף 5 חוק העובדים הסוציאליים, תשנ"ו-1996.
- "אופטומטריסט" - סעיף 5(א) חוק העיסוק באופטומטריה, תשנ"א-1991.
- "מקצוע בריאות" - סעיף סל לכל מקצועות הבריאות, סעיף 6 חוק הסדרת העיסוק במקצועות הבריאות, תשס"ח-2008.

הנה כי כן, השימוש בתארים מוגבל וניתן להגדרה לבעלי רישוי מתאים, והשימוש בהם שלא כדין מהווה עבירה פלילית. הגנה זו נועדה להבטיח אמון הציבור בבעלי מקצוע רבים ונוספים מרשימה זו כדי למנוע הטעיה.

3. לעומת זאת, באופן תמוה ביותר, התואר "רב" תואר בעל משמעות דתית, ציבורית וממלכתית נותר פרוץ. כיום יכול כל אדם לכנות עצמו "רב", גם ללא כל הכשרה או הסמכה רשמית. בבחינת כל הרוצה יבוא וייטול. **"...גם תבן, גם מספוא רב..." (בראשית כד, פסוק כ"ה).**

4. מצב זה יוצר זילות בתואר, פגיעה במעמדה של הרבנות הראשית, הטעיית הציבור, ואי-שוויון בולט בין רבנים שהוסמכו כדין לאחר שנות לימוד רבות, נבחנו ועמדו בתנאי הסמכה לתארי רב שונים. לבין מי שנושאים לשווא, שם רב. הלצה "מסתובבת" בין חוגים רבנים, אף שאינה פוליטיקלי קורקט (Politically Correct): **"די להיות זכר ע"מ להיקרא רב"**.

5. לא למותר לציין, כי בראש ובראשונה תפקידו של רב הוא, לפסוק בשאלות הלכתיות. בנוסף רב אינו רק דמות רוחנית גרידא חסר משמעות מעשית אלא, דמות דומיננטית המלווה את האיש הישראלי בתחומים מהותיים רבים לאורך חייו; בעיות משפחתיות, שלום בית, בין אדם לחברו ועד הכרעות בנושאי בריאות, דיני ממונות ונפשות. עברו חלפו להם הימים אשר היו פונים לרב רק בענייני כשרות של עופות. מעמדו המרכזי מחייב שהשימוש בתואר "רב" יוגבל למי שהוסמכו כדין, ולו רק כדי להבטיח אמון הציבור ולמנוע הטעיה והונאה.

6. **יודגש כי עצם מוסד "רב מוסמך" קיים ומוכר בחוק:**

א. **הרבנות הראשית** מפעילה מערך בחינות מסודר, הכולל מסלולי כשירות שונים:

(1) רב שכונה/מושב (6 בחינות חובה).

(2) רב אזורי (9 בחינות).

תעודת ההסמכה מוענקת רשמית מטעם הרה"ר רק לאחר הצלחה במבחנים ובחינת אורח חיים הראוי לתפקיד.

3) רב עיר (11 בחינות ובחינה בע"פ בפני ועדה), **בהתאם לתקנות שירותי הדת היהודיים (בחירות רבני עיר), תשפ"ה- 2024 סעיף 4(1-4) וסעיף 5 (א-ד)** לרבות עמידה בבחינות בתלמוד ובפוסקים, למעט מי שהינו "גדול בתורה", אשר אינו חייב בבחינות לפי כללי הרה"ר, ותצהיר מחייב לשמירת החלטות מועצת הרבנות הראשית.

ב. **חוק איסור הונאה בכשרות, תשמ"ג- 1983 סעיף 2(טו)** אוסר על הנפקת תעודת כשרות ע"י אדם שאינו "רב מוסמך" או בעל ברישיון לכך, בנוסף אדם שיציג שחיטתו ככשרה ללא תעודה מהרבנות הראשית לישראל – דינו שנת מאסר (שם, סעיף 7, 14), לאמור המחוקק עצמו הכיר כי רק רב מוסמך רשאי לשמש בסמכויות מסוימות.

צא ולמד, המילה כשר מקבלת תוקף רק אם "רב מוסמך" קבע כך וניתן לה משקל כה רב עד שנקבעה בעניינה ענישה פלילית, קל וחומר, בן בנו של קל וחומר כי יש להגן על התואר "רב" עצמו. תואר נעלה ומרכזי, שהוא נשוא מעמד רוחני, הלכתי וציבורי שאין דומה לו **בהיררכיה הדתית-הלכתית (אם לא למעלה מכך)**. כמפורט בסעיף 5 לעיל.

7. סקירה היסטורית בקצירת האומר, תואר רב רק בהסכמה

תואר "רב" אינו תואר כבוד בעלמא, אלא מעולם היה ציון לסמכות תורנית מחייבת.

א. מסקירה היסטורית לעניין זה, עולה כי בתקופת חז"ל ניכר כי התואר ניתן רק לבעלי סמיכה רשמית: בארץ ישראל כינו "רבי" את התנאים שנסמכו איש מפי איש בשרשרת שהחלה ממשנה רבנו. כך למשל רבי עקיבא, רבי מאיר ורבי יהודה הנשיא נשאו את התואר מפני שנסמכו כדין. לעומתם, חכמים שלא קיבלו סמיכה כזו נקראו בשמם בלבד – כגון בן עזאי, בן זומא. לראש הסנהדרין, ובעיקר לבית הלל, היה תואר ייחודי – "רבן", לדוגמה: רבן גמליאל הזקן, רבן יוחנן בן זכאי. על הלל ושמאי עצמם נאמר "גדול מרבן – שמו".

ב. בתקופה שלאחר חתימת המשנה והעברת מרכז התורה לבבל, התואר השתנה: אמוראי ארץ ישראל המשיכו להיקרא "רבי", אך בבבל נודע התואר "רב" – והוא הוענק רק לגדולי ראשי הישיבות, שהיו פוסקי ההלכה העליונים. כך למשל רב (אב הישיבה בסורא), שמואל (ראש ישיבת נהרדעא), רב הונא, רב אשי ורבינא – שעמם נחתם התלמוד הבבלי, כל חכמי בבל האחרים, אף אם היו גדולים בתורה, לא נשאו את התואר "רב" אלא אם הוכרו על ידי הציבור והישיבה כסמכות הלכתית מחייבת.

ג. בתקופת הגאונים (סורא ופומבדיתא), נשמרה הבחנה נוספת בדרגות ידיעה: חכם שידע את סדרי מועד, נשים ונזיקין נקרא חכם, מי שהקיף גם סדר קדושים נקרא רב, ומי שהקיף את כל הש"ס כולו נקרא גאון. כך נודעו רב עמרם גאון, רב סעדיה גאון ורב שרירא גאון, שכל אחד מהם כיהן כראש ישיבה והסמיך תלמידים ברשות.

ד. בתקופת האחרונים, הסמכה נעשתה באמצעות כתבי סמיכה רשמיים. כך, הרמב"ם במצרים נודע כרב ומנהיג משום שהוכר כסמכות עליונה בהלכה; הרמב"ן בספרד הוסמך ופעל כדין ורב רשמי, וכך גם, הרשב"א בברצלונה, שהנהיג את קהילתו ומינויו כרב נעשה בהסכמה ובכתב.

ה. התבססה הרבנות כמשרה ציבורית רשמית: רבי יוסף קארו, מחבר השולחן ערוך, כיהן כרב בצפת לאחר שקיבל הכרה וסמיכה מרבתי, ובתקופה מאוחרת יותר, המהרש"ל בלובלין, המהרש"א בבריסק, והגר"א בוילנה – כולם נשאו בתפקיד רבני קהילות בהסכמת הציבור ובכתב רשמי. באימפריה העות'מאנית שימש החכם באשי כרב ראשי מוכר מטעם השלטון, ותפקיד זה נשמר לדמויות בעלות סמכות בלבד.

1. עם צמיחת החסידות, התואר "רבי" שימש לציון אדמו"ר, משמע מנהיג קהילת החסידים. אדמו"רים נמנעו מלפסוק בשאלות הלכתיות, וכעניין שבשגרה כל שאלה הלכתית אשר הופנתה אליהם, הועברה לרב ע"מ שיפסוק, אך לצורך פסיקת הלכה שימשו רבנים בלבד, כגון החתם סופר בפרשבורג או ר' יצחק אלחנן ספקטור בקובנה, ועוד רבים מגאוני ישראל. ובדורנו הוא האדמו"ר מלובאוויטש זי"ע אשר כל שאלה הלכתית אשר נשאל היה מפנה השואל לרב.

2. בארץ ישראל, עם ייסוד הרבנות הראשית בשנת תרפ"א, נקבעה מערכת בחינות מסודרת. מאז ועד היום, תארי רב שכונה, רב עיר ורב אזורי ניתנים רק לאחר עמידה בבחינות כמפורט בסעיף 6א, אף הרבנים הראשיים, כהרב קוק והרב יצחק הרצוג נשאו בתוארם מתוקף ההסמכה הממלכתית שנקבעה בחוק.

מכל אלה עולה מסקנה חד משמעית, אשר אינה ניתנת לפירושים שונים, לאמור, במשך שנות אורך היהדות ההלכתית נותר עיקרון יסודי של היתר הוראה אשר רב מוסמך נותן רשות לתלמידו להורות. **תואר "רב" לא ניתן לכל אדם, אלא היה תוצאה של סמיכה ע"י רבנים או גאוני, פעמים אף הכרה ציבורית מחייבת.**

8. לא זו אף זו, בית המשפט קבע כי רבנות היא מקצוע לכל דבר. כך, בעניינו של הרב ברוך אבוחצירא (עמ"ה (ת"א) 15-01-18767 **אבוחצירא נ' פקיד שומה – היחידה הארצית לשומה** (נבו 21.8.2022)), נקבע כי כספים אשר רב מקבל מתוקף תפקידו, אינם בגדר תרומה אלא הכנסה חייבת במס, כחלק ממשלח יד מקצועי. בית המשפט המחוזי קבע חד משמעית כי **הרבנות אינה תחביב או כינוי גרידא, אלא עיסוק ומקצוע מלא.**

9. מהאמור לעיל עולה אבסורד מהותי:

המדינה רואה ברבנות מקצוע לעניין חובות (מיסוי, כשרות), אך אינה מגינה על התואר "רב" עצמו ואינה מונעת שימוש בו על ידי מי שאינם מוסמכים. סתירה זו חותרת תחת אמון הציבור וגורמת לזילות מתמשכת של התואר. אשר דא עקא, לא מעט מאלה הנושאים לשווא שם "רב" ומנצלים התואר לשימושם האישי, לעיתים פסול, במיוחד לצורך גיוס כספים, יצירת תדמית לצורך קבלת טובות הנאה... ובעצם מה לא, ובמיוחד בכל מכל, לצערנו, לא מעטים הם המקרים אשר אלה הנושאים בתואר רב נתפשים בקלקלתם במעשים מהדיוטה התחתונה ביותר, אשר אין למטה הימנה הקשורים לעבירות מין ומוסר, שאין הדעת והנייר סובלים. הלאה נאפשר להתהדר באצטלא רבנית!?

10. לפיכך, מן הראוי היה כי מועצת הרבנות הראשית והמשרד לשרותי דת, יפעלו בדחיפות ליזום הקמת ועדה אשר תשלול התואר ממי אשר נושא אותו לשווא.

11. ואולם, אם הזכות לשאת בתואר רב היתה מוענקת רק למי שעבר בחינות בהתאם לתקנות _____ הדת, או קיבל סמיכה מרבנים מסוימים אשר אין די ידע למהותם, ומה כח בידם שיסמוכו, אין כל פיקוח, על סמך מה ניתנה הסמיכה, ובמיוחד מיהו זה ואיזה הוא, טיבו וטבעו של הנסמך. לא למותר לציין, והדברים ידועים בשער בת רבים, כי בשנים האחרונות הולכת ומתפתחת ומתרבה תופעה של מתן סמיכות המוניות. לא מוגזם, כלל ועיקר, יהא לקרוא לתופעה בתי חרושת "לסמיכה", כי אז היתה נוצרת אנומליה קיצונית.

אי אפשר שלא להיות ערים לעובדה כי ישנם יוצאים מן הכלל, כדוגמת ראשי ישיבות, תלמידי חכמים אשר אינם נושאים במשרה רבנית כלשהי, כמו גם דיינים, ר"מים, רבני קהילות ובתי כנסת ועוד אחרים, אשר אי אפשר לפורטם, כי רבים הם, שלא הוסמכו על-ידי הרבנות הראשית לישראל, ואף לא סמיכה פרטית-שאינה

בג"ץ תואר רב-מיצוי הליכים

רשמית. אין ספק כי הם ראויים לתואר רב, באשר הם ממלאים אחר תוכנו של התואר והתפקיד ; ידע הלכתי, מזג רבני להנהגת קהילה, ובקיאיות לפסוק הלכות, על אחת כמה וכמה ויותר, מרובא דרובא של אלה המוכתרים בתואר רב, עקב הצלחתם בבחינות פורמליות, אשר נקבעו ע"י גוף פורמלי, הרבנות הראשית לישראל, שאינו פוסק הלכות, ואם אכן, לא מהמעלה הראשונה, ולא רבים הולכים לאורו, ואף לא מתיימר להיות שכזה.

12. בשל כל האמור לעיל, יש צורך דחוף כי המשרד לשירותי דת או הרבנות הראשית בישראל יקימו ועדה, בין היתר, תדון בסוגיות הבאות ותקבע תקנות :

א. למצוא פתרון ראוי לאיזון שבין מעמדם של המפורטים בסעיף 11 לעיל, לבין הצורך בהגנה על תואר רב, מפני זילות השימוש בו, כלומר, באין מוצא אחר, כל אחד יוכל להיקרא בשם רב. תפקידה של הוועדה לדון בתלונות שיוגשו אליה בקשר לפרט זה או אחר, אשר לדעת המתלונן הנ"ל אינו ראוי לשאת בתואר רב.

ב. לפסול ולהפעיל סנקציות פליליות ואזרחיות נגד מי שאינו ראוי לשאת בתואר רב, פרט אשר לגביהם תחליט הוועדה לאסור על שימוש בתואר רב בשל תלונה שהוגשה נגדו, ונדונה ברוב דעות.

ג. לאסור על כל רשות ממשלתית, מקומית או ציבורית, להעסיק מי שאינו ראוי לשאת בתואר זה.

13. אם לא תוקם ועדה, הרי מדובר בחוסר סבירות קיצוני בכך שהמדינה מאפשרת הטעיה של הציבור.

14. ערה אני, ואי אפשר להתעלם מן העובדה כי אם תוגש עתירה, נשוא דרישה זו להקמת ועדה להסדרה חוקית של השימוש בתואר רב, באופן טבעי יוגשו בד בבד עתירות בכל הקשור להרכב הוועדה, וכתוצאה מכך קרוב לוודאי כי בג"ץ יתערב ויציע או ידרוש כי הוועדה לא תהיה "מועדון סגור", וכי :

א. בוועדה יהיה ייצוג הולם לנשים, כדי למנוע הפרדה מגדרית בגוף שלטוני.

ב. שילוב חילונים, על מנת ליצור איזון ראוי בין חברי הוועדה.

ג. שילוב רבנים או פוסקי הלכה, מגוונים שונים במסגרת ההלכה.

ד. שילוב של נציגי ציבור או משפטנים לשמירה על כללי המנהל התקין והאובייקטיביות שנשמרים בה עקרונות הצדק הטבעי.

15. יודגש ויצוין, הוועדה תתייחס אך ורק לרב במונח האורתודוקסי. הוועדה לא תדון בכל תואר רב אחר, קונסרבטיבי, רפורמי או כל זרם יהודי אחר, ושעל כן, אין חשש כי הקמת ועדה מורכבת תחטא למטרת הקמתה, ועדיין הדבר יתיישב עם כוונה מקורית של גוף אשר לא יאפשר שימוש בתואר רב, למי שאינו ראוי, למרות שלא מדובר בגוף רבני טהור.

16. תודה על תשומת הלב, ואודה על מענה בהקדם.

בכבוד רב ובהערכה,

נחמה ציבין, עו"ד
ציבין ושות' - משרד עורכי דין ונוטריון

העתיקים :

היועצת המשפטית לממשלה – גברת גלי בהרב מיארה : פקס - 02-6467001

מנכ"ל הרבנות הראשית לישראל – מר יהודה כהן : mancal@rab.gov.il

יועמ"ש מועצת הרבנות הראשית - עו"ד אורית משמוש : legal@rab.gov.il

יועמ"ש המשרד לשירותי דת - עו"ד גליה קליין : galyak@dat.gov.il

בג"ץ תואר רב-מיצוי הליכים